

Л. І. Бобчинець,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ЛЕКСИКА АЗАРТНИХ ІГОР У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

У представленій статті вперше розглянуті властивості лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові, встановлені екстралінгвістичні чинники поповнення цієї лексики та пропонується її семантико-тематична класифікація на основі базових понять. Дослідження базується на аналізі лексики картярства, на виявленні наявності запозичень та фразеологічних одиниць, встановленні процесів синонімії й антонімії фразеологізмів у сфері картярства

Ключові слова: лексема, моносемантичне слово, багатозначне слово, синонім, антонім, семантико-тематична група, поняття

В данной статье впервые рассматриваются особенности лексики азартных игр в современном испанском языке, устанавливаются экстралингвистические факторы пополнения данной лексики и предлагается ее семантико-тематическая классификация на основе базовых понятий. Исследование основано на анализе лексики картярства, на выявлении наличия заимствований и фразеологических единиц, процессов синонимии и антонимии фразеологизмов в сфере картярства

Ключевые слова: лексема, моносемантическое слово, многозначное слово, синоним, антоним, семантико-тематическая группа, понятие

The article deals with the peculiarities of lexicon of gambling in modern Spanish, defining extra-linguistic factors of enriching of this lexicon and making its semantic-thematic classification on the basis of main notions, analyzing lexicon of games of playing cards defining borrowings and idioms, characterizing synonymic and antonymic idioms in the lexicon of games of playing cards

Key words: lexeme, monosemantic word, polysemantic word, synonym, antonym, semantic-thematic group, notion

Лексичний склад будь-якої мови постійно змінюється; одні слова виходять з активного вжитку, інші – з'являються. Це пов'язано з екстралінгвістичними чинниками: з виникненням нових понять постає потреба у їх номінації. Цей факт спостерігаємо і в лексичі азартних ігор сучасної іспанської мови, яка постійно поповнюється за рахунок запозичень, переважно англіцизмів, оскільки сфера букмекерства й картючних ігор в основному розвивається в англійських країнах. Зауважимо, що перші букмекерські контори виникли в Англії; найпопулярніша в сучасному світі картючна гра «покер» теж народилась в Англії. Ігрові автомати, в свою чергу, мають у більшості випадків англійські назви. У зв'язку з тим, що сучасні словники іспанської мови на відміну від Інтернет сайтів не встигають фіксувати всі терміни азартних ігор (*Pokerstars, Texas Hold'em*) [8], **метою** нашого дослідження є лексико-семантичний аналіз представленої лексики. Для цього плануємо вирішити такі **завдання**: а) встановити екстралінгвістичні фактори поповнення лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові; б) виділити основні поняття азартних ігор і на їх основі запропонувати семантико-тематичну класифікацію лексики азартних ігор. Таким чином, **об'єктом** нашого дослідження є лексика азартних ігор у сучасній іспанській мові. **Предметом** дослідження виступають семантичні властивості лексики азартних ігор. У наш час вивченням лексики картярства займаються вчені: Ключенко Л.М., Чернишев В.І. (на матеріалі російської мови), Апанович О. (в українській мові), Марія Інес Чаморро (в іспанській мові), Бакмансурова А.Б. (на матеріалі середньовісньонімецької мови), причому лінгвісти переважно цікавляться історією виникнення картярства і вивчають цю лексику в епоху Середньовіччя (Бакмансурова А.Б., Марія Інес Чаморро). Бакмансурова А.Б. виділяє в понятті *гра* в епоху Середньовіччя семи ризику, веселощів, радощів, розваг, перемоги / поразки [1, с. 212]. Згідно із Канделакі Т.Л., кожне поняття включає дві основні ознаки [2, с. 25]. Ми виділяємо в понятті сучасних азартних ігор семи ризику і розваг. Ключенко Л.М. підкреслювала експресивність лексики картючних ігор, вивчаючи особливості її функціонування в професійній сфері і в класичній художній літературі [3, с. 11]. **Актуальність** нашого дослідження полягає в тому, що, враховуючи популярність азартних ігор в Іспанії, ми вперше вивчаємо семантичні і функціональні особливості лексики азартних ігор, а саме термінологію картярства, казино, лотереї, букмекерства в сучасній іспанській мові.

Загальновідомо, що іспанці – дуже емоційний, темпераментний народ. Вони люблять азарт, ризик, про що свідчить велика кількість прислів'їв, висловів, фразеологізмів в іспанській мові, пов'язаних із азартними іграми. (*Jugar y perder bien puede suceder. – Грати і програвати – можливо. Jugar, y nunca perder, no puede ser – Грати і ніколи не програвати – неможливо*) [9].

У зв'язку з поширенням впливу Інтернету на всі сфери діяльності, не є виключенням і популярність азартних ігор у мережі Інтернет. Усе частіше з'являється можливість пограти у віртуальному просторі в карти, казино, лотереї, зробити ставку на спортивні події у букмекерській конторі онлайн. Іспанці називають такі ставки спортивними (*apuestas deportivas*). Тому при вивченні досліджуваної лексики ми використовуємо не тільки дані словників, а й Інтернет-сайтів з азартних ігор, де лексика швидко і постійно поповнюється. Найчастіше мова реципієнт запозичує вже усталений у мові донорі термін ігрового бізнесу. У більшості випадків саме та країна, яка започаткувала нову гру, виступає творцем спеціального терміна. Як правило, той факт, що англійська мова є міжнародною мовою спілкування в мережі Інтернет, а також те, що саме в Англії виникло букмекерство і багато видів спорту, до шару спортивної лексики в іспанській мові входить багато англіцизмів. Букмекерство безпосередньо пов'язане зі спортом, оскільки ставка робиться на певну спортивну подію (*ordenar – apuesta simple*) або декілька подій (*комбінована ставка – apuesta combinada*). Таким чином, спортивна лексика сучасної іспанської мови стає складовою частиною лексики букмекерства.

Слід зауважити, що в сучасній Іспанії ігровий бізнес є офіційно дозволеним видом діяльності. Оскільки він належить до сфери розваг і в азартні ігри можуть грати всі верстви населення (за єдиної умови – вони мають бути повнолітніми), лексика ігрового бізнесу включає як професійні терміни, які використовують тільки робітники ігрового бізнесу, так і загальнозвичайну лексику, особливо у сфері лотереї.

Основним семантичним критерієм виділення лексики азартних ігор, на нашу думку, слугує визначення базових понять, що представлені у всіх видах азартних ігор (*juegos de azar*), а саме:

- ризик (*azar*);
- гра (*juego*);
- ігрова залежність (*adicción al juego*);
- гравець (*jugador*);
- гральні дії (*acciones del juego*);
- правила гри (*reglas del juego*);
- ставка (*apuesta*);
- виграш (*ganancia*);
- програш (*pérdida*);
- грошові одиниці (*dinero*);
- матеріал для гри (наприклад: *фішки, колода карт – fichas, baraja*);
- премії, бонуси (*premios, bonos*);
- способи платежу (*modos de pagar*).

Враховуючи вищезазначені поняття, які є спільними для усіх сучасних азартних ігор, вважаємо доцільним виділити такі сфери азартних ігор:

- букмекерство (*apuestas deportivas*);
- казино (*casino*);
- картярство / карточні ігри (*juegos de cartas / naipes / baraja*);
- лотерея (*lotería*);
- ігри на гральних автоматах (*juegos en máquinas de azar*).

У кожній з вказаних сфер присутні поняття ризику, ставки, виграшу, програшу. Єдина різниця – в сумі програшу, але це вже екстралінгвістичний фактор, який теж відображається у мові (*максимальний виграш: Jack Pot, el gordo*).

Звісно, що азартна гра викликає шалені емоції, завдяки чому у людей з'являється психологічна залежність від гри. У сучасній іспанській мові існують два терміни на позначення залежності від гри: *ludopatía* та *adicción al juego*. [8]. На нашу думку, ці терміни також слід віднести до лексики азартних ігор, оскільки поняття залежності від гри безпосередньо пов'язано з самою грою. Навіть на сайтах азартних ігор розміщені опції з цим терміном (*ludopatía*) з даними контактів психологів для того, щоб будь-який гравець, що не може зупинитися грати й має ризик програти все своє майно, міг звернутися за допомогою до експертів з цього питання.

У сучасній Іспанії існують багаточисельні казино, букмекерські контори, покерні клуби, а також проводяться турніри зі спортивного покеру. Звісно також, що іспанці – любителі пограти в лотерею, особливо в Різдвяну ніч (*La Quiniela*) [6, с. 262]. Слід зауважити, що поряд з позитивним ставленням до гри і ризику (*El que no arriesga, no pasa el río. – Хто не ризикує, не п'є шампанське. (Дослівно: Хто не ризикує, не перепливе ріку.) Jugar limpio, bueno para la conciencia y malo para el bolsillo. – Грати чесно – гарно для совісті і погано для гаманця.*), у сучасній іспанській мові є прислів'я, які виражають негативне критичне ставлення до азарту в грі (*En los juegos de azar, la suerte es no jugar. – В азартних іграх вдачаю є не грати. Jugar y perder bien puede suceder. – Грати і програвати цілком можливо. Jugar y nunca perder no puede suceder. – Грати і ніколи не програвати неможливо. Jugar por necesidad, perder por obligación. – Грають з необхідності, програють з зобов'язанням*) [9].

Усі види професійної діяльності, в тому числі, азартні ігри як ігровий бізнес і сфера розваг, маючи неабияку популярність в усьому світі, і зокрема в Іспанії, розширюють свої горизонти і у термінології. З розвитком ігрового бізнесу виникають нові поняття і, як наслідок, нові найменування. Згідно Рудякова О.М., одиницею або основним компонентом системи номінації є семантема. Сема є елементом цієї системи на рівні мовної абстракції. Слова і словосполучення є елементами цієї системи на рівні норми. Слово – основний елемент системи номінації [4, с. 170]. Слова і словосполучення являють собою чітку систему семантем, що співвідносяться з поняттями. Проаналізувавши лексику азартних ігор за морфолого-синтаксичною структурою, виділяємо терміни-слова (*póquer, corazones*) та терміни-словосполучення (*matar la carta, as de espadas*), причому останніх значно більше. Серед них є як іменні словосполучення, зі структурою *іменник + приїменник + прикметник* (*rey de espadas*), так і дієслівні – *дієслово + іменник у функції прямого додатка* (*cortar la baraja*), *дієслово + іменник у функції непрямого додатка* (*jugar con baraja española*).

Підкреслимо, що центральним поняттям азартних ігор є ризик. У сучасній іспанській мові є два слова на позначення цього поняття: *azar* і *riesgo*. Причому слово *riesgo* має позитивну конотацію, позначаючи рису характеру людини, тобто ризик як вміння не боятися чогось нового. В той час, як слово *azar* має декілька значень, які мають негативну конотацію, позначаючи випадок, нещасну долю, випадковість, те, що не залежить від людини [7, с. 160]. Слід зазначити неабияку популярність і поширеність слова *azar* у іспанській мові, про що свідчить велика кількість сталих виразів з цим словом: *al azar, por azar, ordenación al azar* [7, с. 160]

Ураховуючи багаторічну історію й популярність карточних ігор в багатьох країнах, можемо зазначити метафоричність цієї лексики, що проявляється у значній кількості фразеологізмів, як власне іспанських (*no saber a que carta quedarse – не знати, що робити*), так і інтернаціональних (*jugarse (arriesgando) todo a una carta*

– *поставити щось на карту*). Фразеологізми є вторинними знаками номінації. Як зазначав В. Телія, при творенні вторинного номена встановлюються асоціації за подібністю (метафора) чи суміжністю (метонімія) між ознаками елементів позамовного ряду, що вже відображені в семантичній структурі лексеми, і ознаками нового позначуваного, що називається шляхом переосмислення цього значення [5, с. 336]. У лексиці карточних ігор спостерігаємо фразеологізми-синоніми (*jugar a dos cartas, jugar alguien con dos barajas – вести подвійну гру; peinar las cartas, barajar – тасувати карти*) і антонімічні фразеологізми (*enseñar las cartas – видавати себе, розкрити свої наміри; no enseñar las cartas – тримати язика за зубами, не розкривати своїх намірів*).

Значна кількість фраз з професійної лексики картярства поповнили загальну лексику іспанської мови, увійшовши до неї у формі образних, метафоричних виразів. Багатство лексики карточних ігор проявляється у прислів'ях та приказках. Деякі з них є інтернаціональними, наприклад: *Desgraciado en el juego, afortunado en atores*. – *Не щастить у картах, пощастить у коханні*.

Фразеологічні одиниці з підмови картярства увійшли до пласту загальноновживаної лексики, реалізуючи емоційно-експресивний потенціал у творах художньої літератури і в ЗМІ.

Висновки. Проаналізувавши лексику азартних ігор, встановлюємо поняття, загальні для всіх сфер ігрового бізнесу: ризик, гра, гравці, правила гри, виграш, програш. На основі цих понять пропонуємо виділити в ігровому бізнесі за семантико-тематичним критерієм сфери букмекерства, казино, картярства, лотереї, ігор на гральних автоматах. Відповідно кожна сфера має свої семантико-тематичні групи. Єдність вищезазначених підвидів ігрового бізнесу виявляємо і на Інтернет-сайтах, коли на одному сайті існує можливість зробити ставку онлайн в будь-якій зі сфер, містяться пояснення правил і глосарій ігрових термінів. Наявність на цих сайтах ще незафіксованих у сучасних словниках термінів, переважно англіцизмів, свідчить про стрімкий розвиток ігрового бізнесу і, як наслідок, поповнення його термінології. Тому окремого аналізу потребують процеси адаптації англомовних запозичень у сучасній іспанській мові. Екстралінгвістичними факторами поповнення лексики азартних ігор у сучасній іспанській мові є популярність цих ігор в мережі Інтернет і національна риса характеру іспанців – схильність до ризику.

У зв'язку з великою популярністю карточних ігор в усьому світі фразеологізми картярства є переважно міжнародними. Отже, перспективи подальших досліджень у фразеології в сфері картярства вбачаємо у вивченні міжнародних, спільних, та індивідуальних для кожної мови властивостей фразеологічних одиниць. Унаслідок проникнення фразеологізмів картярства з професійної сфери у художню літературу і сучасну пресу вважаємо також доцільним вивчення функціональних і експресивних особливостей цієї лексики у загальноновживаній мові.

Література:

1. Бакмансурова А. Б. Концепт «азартная игра» в эпоху Средневековья (на материале средневерхненемецкого) [Текст] / А. Б. Бакмансурова // Молодой ученый. – 2011. – № 12. – Т.1. – С. 211-216.
2. Канделаки Т. Л. Семантика и мотивированность терминов / Т. Л. Канделаки. – М. : Наука, 1977. – 167 с.
3. Ключенко Л. Н. Русская лексика карточных игр : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 – рус. яз. / Ключенко Лариса Николаевна. – М., 2006. – 18 с.
4. Рудяков А. Н. Язык, или почему люди говорят (опыт функционального определения естественного языка) / А. Н. Рудяков. – К. : Грамота, 2004. – 224 с.
5. Телія В. Н. Номинация. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / В. Н. Телія. [2-е изд.]. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 336-337.
6. Фельтина А. Н. Все об Испании / А. Н. Фельтина. – Харьков : Фолио, 2006. – 543 с.
7. Diccionario de la Lengua Española, [vigésima edición, tomo 1]. – Madrid : Real Academia Española, 1984. – 714 p.
8. Diccionario pokeriano español. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словник а: <http://www.saberperder.com/diccionario-pokeriano-espanol-espanol-pokeriano.html>
9. Proverbios españoles. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.frasesweb.com/refranes/refranes_s_03.htm